

CRÒNIQUES MANACORINES DESBARATADES

Els protagonistes de les cròniques manacorines escrites entre 1994 i 2001 per l'enyorat Gabriel Galmés corren per aquestes planes una mica a la manera de les antigues figures del guinyol televisiu o dels personatges de l'actual *Polònia*, tot i que l'humor, ja se sap, amaga sovint un fons d'amargor

Text: **Miquel Àngel Llauger**
malleuger@gmail.com

El passat juny va fer deu anys de la mort, tan prematura i dolorosa, de Gabriel Galmés. La dècada transcorreguda no ha fet minvar gens el seu prestigi literari, i avui és reconegut com un dels narradors en català més importants de finals del segle. El millor novel·lista de la seva franja generacional, ha arribat a dir algú. No ho sé: en tot cas, era un escriptor diferent i ho era molt especialment en el context insular: un novel·lista d'arrel britànica (és inevitable dir-ho sempre que es parla de Galmés), una veu irònica, un autor convençut que la literatura serveix l'objectiu de la diversió.

Els Quaderns Crema de Jaume Vallcorba, l'editorial a què Galmés sempre va ser fidel (o la que sem-

pre va ser fidel a Galmés) ja es va preocupar d'honorar el record pòstum del manacorí amb el bell volum *Àlbum Galmés*, un recorregut documental i fotogràfic per la seva trajectòria. Ara, la mateixa editora publica aquest recull. David Castillo, seleccionador i prologuista, el presenta com el primer

d'una possible sèrie que arreglès les col·laboracions en premsa del nostre autor. Val a dir, per començar, que si realment hi ha d'haver algun altre llibre amb articles de Galmés, el plantejament d'aquest potser podria haver estat un altre.

Perquè *Vull una estàtua eqüestre* ha estat anunciat com una recopilació de col·laboracions en premsa de Gabriel Galmés. La descripció és estrictament certa, però potser desorienta un pèl el possible comprador, per tal com el 80%

de les més de 300 planes del llibre està format per les cròniques de la vida manacorina que Galmés va escriure entre el 1994 i el 2001 per al *7Setmanari* de la capital del Llevant. No pretenc llevar interès i gràcia (que en tenen) a aquests textos, sinó assenyalar que un volum que hi fos monogràficament dedicat hauria evitat que uns escadussers articles al *Diari de Barcelona*, *El País* i *l'Avui* s'hi trobassin com descol·locats.

És del tot encertat, en canvi, el títol del recull, extret de les cròniques del *7Setmanari*, en les quals Galmés reiterava el desig que li fos erigida una estàtua eqüestre a sa Bassa. Aquesta *boutade* ja ens indica quin és el to dels articles, que servien a Galmés per exercitar-se en un humor que s'endinsa en els registres de la sàtira disbauxada.

Un humor que s'endinsa en els registres de la sàtira disbauxada

La vida municipal manacorina, les eleccions, els grans debats ciutadans (com el del desviament del torrent i el del futur de les perles) i els grans esdeveniments que sacsegen la localitat (com la visita de la reina de Tailàndia a la fàbrica de perles) fan de matèria primera per als sainets. Els protagonistes de la vida manacorina corren per aquestes planes una mica a la manera de les antigues figures del guinyol televisiu i dels personatges de l'actual *Polònia*. En aquest sentit, podríem destacar com a personatge més lluït (potser també era el més agraït) l'inoblidable regidor Eduardo Puche. La comparació amb aquests programes televisius també és adient des del punt de vista dels recursos narratius: tant els diàlegs ficticis de to grotesc com les paròdies de textos (com un escrit de l'Ajuntament de Manacor sol·licitant títols nobiliaris

per al poble) bé podrien servir de base per a guions còmics televisius.

¿Darrere la sàtira hi ha sempre un crític i un moralista? No sabria contestar a la pregunta amb caràcter general, però diria que en el cas de Gabriel Galmés i d'aquestes cròniques manacorines sí que hi és, encara que tampoc no es deixi veure gaire. En alguns dels articles, però, el moralista guaita una mica menys dissimuladament. És el cas, per exemple, del text titulat *¿Val més riure?*, en què una disquisició sobre alguns tòpics de la terra serveix a l'autor per dissecionar un temperament nacional fet de provincianisme, de poca estima per la cultura i de peresa mental. L'humor, ja se sap, amaga sovint un fons d'amargor. Això també hi és, en aquests articles, encara que a Gabriel Galmés el que li pot de veritat són les ganes de divertir-se i de divertir el lector.

Vull una estàtua eqüestre
Gabriel Galmés

Quaderns Crema, Barcelona, 2011
339 pàgines / 20 €

LITERATURA KOSHER (ARA ES DIU «CAIXER»)

Text: **Jordi Rourera**
jordirourera@yahoo.es

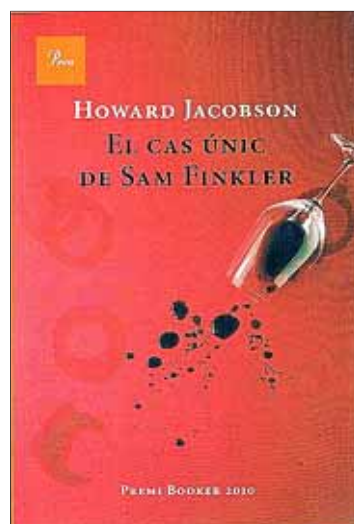
El títol d'aquesta novel·la pot resultar enganyós. Suggereix el protagonisme de Sam Finkler, quan aquesta funció més aviat la fa el seu amic Julian Treslove. Suggerix també alguna particularitat del personatge entre la resta de mortals que després no resulta justificada (encara que, de fet, Sam Finkler és bastant especial, si bé no més que la resta de personatges). El títol original, *The Finkler Question*, era molt més precís: *La qüestió Finkler*. Perquè, de fet, *finklers* és com anomena Julian Treslove tots els jueus i, amb propietat, «la qüestió jueva» és exactament el tema d'aquest llibre.

Una nit, Treslove és assaltat per una dona encaputxada a prop de l'edifici de la BBC, a Londres. Uns

El Premi Booker 2010: una dissecció còmica, sarcàstica i, malgrat tot, afectuosa i empàtica del judaisme

dies després, encara revivint l'escena, recorda o li sembla que recorda que la dona el va anomenar «jueu». Treslove no ho és, jueu, però, còmicament, comença a plantejar-se si podria ser que ho fos sense saber-ho, o si voldria ser-ho, o què implicaria, tot justificat també per l'admiració i el punt d'enveja que sent per la cultura jueva i, concretament, pels seus dos amics Sam Finkler i Libor Sevcik, que en són l'encarnació més propera.

En aquest trio d'amics i la seva relació és on l'autor, Howard Jacobson, té la basa més atractiva de la novel·la. Personatges potents, perfilats i complexos. Julian Treslove és un cas perdut de fracàs laboral. Exproductor de ràdio a la BBC de programes sense audiència, explota la seva semblança amb personatges famosos (paradoxalment, amb uns quants alhora) per fer de doble en festes. El seu amic d'escola Sam Finkler, en canvi, és un filòsof jueu d'èxit que escriu llibres per al gran públic, com ara *Lexistencialista a la cuina*

i *Petit llibre d'estoïcisme domèstic*. Un triomfador, faldiller i cínic, que s'ha afegit al GAS, el Grup d'Avergonyiment Semita (esplèndida traducció del joc original amb *ASHamed*, “els avergonyits”), per poder criticar a plaer amb altres jueus l'acció de l'Estat d'Israel a Palestina. Finalment, Libor Sevcik és l'antic professor de tots dos, excolumnista de societat de Hollywood, jueu txec, un

home savi de tornada de tot, que ha viscut un matrimoni extraordinàriament feliç. Tant ell com Sam acaben d'enviudar, i la malenconia d'un i altre es barreja amb la de Treslove, que va de fracàs sentimental en fracàs sentimental a l'espera que el redimeixi la dona definitiva. Jueva, potser?

És amb aquest canemàs que la progressiva judaïtzació de Treslove passa per situacions on prenen cos les mares castradores, el menjar *kosher*, l'autodi, la circumcisió (és millor o pitjor per al sexe?, i, sobretot, és reversible?), l'antisemitisme, l'Holocaust i la banalització de l'Holocaust, tot amanit amb un humor intel·ligent, de vegades negre i sovint hilarant que no costa gaire titllar de jueu.

Tot i la familiaritat que podem tenir amb alguns aspectes de la cultura jueva gràcies a les pel·lícules de Woody Allen o les novel·les de Philip Roth, per donar-ne només dos exemples, una novel·la on aquesta és posada en primer pla, per davant d'altres ex-

periències més universals, aquí, a diferència del que passa a Anglaterra i als Estats Units (i, per descomptat, a Israel), ens pot resultar un pèl aliena. Una mica com si escrivíssim la novel·la de què és sentir-se català o toglès. En Allen i Roth, sobresurt la vida dels personatges, més la seva humanitat que no el seu judaisme. Aquí, en canvi, tot és supeditat a l'experiència jueva: el fet de sentir-se alhora escollit i menystingut, orgullós i indignat. El sentiment de pertinença a un poble tan donat a la pròpia exaltació com a l'autocrítica més ferotge. I *El cas únic de Sam Finkler*, que va rebre el premi Booker del 2010, es dedica just a això: a celebrar la dissecció còmica, sarcàstica i, malgrat tot, afectuosa i empàtica del judaisme. Des de dins. A la jueva.

El cas únic de Sam Finkler
Howard Jacobson
Traducció de Ferran Ràfols

Proa Editorial, Barcelona, 2011
430 pàgines / 20,5 €